EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 30.1.2019.
COM(2019) 53 final

2019/0019 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA

par ārkārtas pasākumu noteikšanu sociālā nodrošinājuma koordinācijas jomā pēc Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības

(Dokuments attiecas uz EEZ un Šveici)

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

2017. gada 29. martā Apvienotā Karaliste uz Līguma par Eiropas Savienību 50. panta pamata iesniedza paziņojumu par nodomu no Savienības izstāties. Tātad, ja izstāšanās līgums netiek ratificēts, Savienības primāro un sekundāro tiesību kopums Apvienotajai Karalistei no 2019. gada 30. marta ("izstāšanās diena") vairs nebūs piemērojams. Apvienotā Karaliste kļūs par "trešo valsti".

Savienība un Apvienotā Karaliste ir vienojušās par izstāšanās līgumu[1], ko 2018. gada 25. novembrī apstiprināja Eiropadome (50. pants). Tomēr izstāšanās līguma ratifikācija Apvienotajā Karalistē ir neskaidra.

Eiropas Komisija 2018. gada 13. novembra paziņojumā "Sagatavošanās saistībā ar Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības 2019. gada 30. martā: rīcības plāns ārkārtas situācijai"[2] ("paziņojums par rīcības plānu ārkārtas situācijai") uzsvēra, ka izstāšanās līgums ir labākā iespēja, lai sakārtotu Apvienotās Karalistes izstāšanos no Savienības. Tomēr, ja izstāšanās līguma nebūs, Savienība rīkosies, lai aizsargātu savas intereses, un tai būtu jāieņem vienota un koordinēta pieeja visās jomās. Tajā pašā paziņojumā Komisija iepazīstināja ar sešiem vispārējiem principiem, kas jāievēro visos ārkārtas pasākumos visos līmeņos. Šie principi paredz, ka ārkārtas pasākumiem nevajadzētu dublēt priekšrocības, ko sniedz dalība Savienībā, nedz arī pārejas perioda noteikumus, kā paredzēts izstāšanās līgumā; šiem pasākumiem jābūt pagaidu rakstura, un principā tiem nevajadzētu pārsniegt 2019. gada beigas; tiem jābūt Eiropas Savienības vienpusēji pieņemtām darbībām, kas aizstāv tās intereses, un tādējādi Savienība tos principā jebkurā laikā varēs atcelt.

Ja starp Savienību un Apvienoto Karalisti netiks noslēgts izstāšanās līgums, no izstāšanās dienas Savienības un Apvienotās Karalistes attiecībās vairs nepiemēros Savienības tiesību aktus par sociālā nodrošinājuma koordinēšanu. Tas nozīmē, ka tiesības uz sociālo nodrošinājumu netiks garantētas Savienības pilsoņiem, uz kuriem attiecas vai ir attiekušies vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti un kuri ir vai ir bijuši situācijās, kurās iesaistīta Apvienotā Karaliste (piemēram, viņi strādāja vai dzīvoja Apvienotajā Karalistē, kamēr tā bija Savienības dalībvalsts), kā arī Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, uz kuriem attiecas vai ir attiekušies vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti.

Neatkarīgi no scenārija Komisija ir konsekventi un skaidri norādījusi, ka Savienības pilsoņu aizsardzība Apvienotajā Karalistē, kā arī Apvienotās Karalistes valstspiederīgo aizsardzība Eiropas Savienībā ir prioritāte. Tādēļ dalībvalstīm būs jāieņem labvēlīga nostāja attiecībā uz Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri jau dzīvo to teritorijā. Sagaidāms, ka Apvienotā Karaliste rīkosies tāpat. Ņemot to vērā, šā priekšlikuma mērķis ir mazināt dažas negatīvās sekas, ko rada Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības, ja nav risinājumu, par kuriem panākta vienošanās ar Apvienoto Karalisti.

---

[1] https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_withdrawal_agreement_0.pdf

[2] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai "Sagatavošanās saistībā ar Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības 2019. gada 30. martā: rīcības plāns ārkārtas situācijai" (COM/2018/880 final).

Principā ir jānodrošina, ka personas, kuras kā Savienības pilsoņi izmantoja savas tiesības brīvi pārvietoties Savienībā pirms izstāšanās dienas, saglabā savas sociālā nodrošinājuma tiesības, pamatojoties uz faktiem un notikumiem, kas notikuši pirms izstāšanās dienas, un apdrošināšanas, pašnodarbinātības, nodarbinātības vai dzīvesvietas periodiem, kas ir izpildīti pirms izstāšanās dienas, kad Apvienotā Karaliste bija Savienības dalībvalsts. Daži sociālā nodrošinājuma koordinēšanas galvenie principi, kas paredzēti Regulā (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (pielīdzināšana, summēšana, vienlīdzīga attieksme), kā arī šīs regulas noteikumi, kas praksē nodrošina šo principu īstenošanu (piemēram, vecuma pensijas proporcionāla aprēķināšana), arī turpmāk būtu jāpiemēro minētajām personām saistībā ar faktiem vai notikumiem, kas notikuši pirms izstāšanās dienas, un periodiem, kas izpildīti pirms izstāšanās dienas. Tāpat jārīkojas arī attiecībā uz tādu bezvalstnieku un bēgļu tiesībām uz sociālo nodrošinājumu, uz kuriem attiecas vai ir attiekušies vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti un kuri ir vai ir bijuši situācijās, kurās iesaistīta Apvienotā Karaliste. Visas iepriekš minētās kategorijas ietver arī ģimenes locekļus un apgādnieku zaudējušās personas[3].

Tā kā Apvienotā Karaliste kļūs par trešo valsti, no izstāšanās dienas vairs netiks piemēroti citi sociālā nodrošinājuma koordinācijas principi un noteikumi, piemēram, naudas pabalstu eksportējamība, pastāvīgu slimības pabalstu sniegšana natūrā un noteikumi par piemērojamajiem tiesību aktiem.

Saskaņā ar Līguma noteikumiem par pārvietošanās brīvību Savienība ir pilnībā īstenojusi savu kompetenci attiecībā uz sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanu starp Apvienoto Karalisti un citām dalībvalstīm saistībā ar brīvas pārvietošanās tiesību īstenošanu, kas notika, kad Apvienotā Karaliste bija Savienības dalībvalsts. Tāpēc dalībvalstīm nav iespējams noslēgt un piemērot divpusējas konvencijas, kas ietver situācijas, uz kurām attiecas šī regula.

- **Atbilstība pašreizējiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā un citām Savienības politikām**

Šis priekšlikums ir daļa no Savienības gatavības un ārkārtas rīcības plāna, kas paredzēts, lai mazinātu negatīvās sekas, ko rada Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības bez izstāšanās līguma. Priekšlikumā ir ievēroti vispārīgie principi, kas izklāstīti paziņojumā par rīcības plānu ārkārtas situācijai. Konkrētāk, tā kā priekšlikums nedublē priekšrocības, ko sniedz dalība Savienībā, nedz arī pārejas perioda noteikumus, kas būtu paredzēti izstāšanās līgumā, tas ir vienpusējs un pagaidu risinājums.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

- **Juridiskais pamats**

Šā priekšlikuma pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 48. pants, jo tas attiecas uz pasākumiem sociālā nodrošinājuma koordinēšanas jomā.

- **Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)**

Tā kā priekšlikums nav Savienības ekskluzīvā kompetencē, piemērojams subsidiaritātes princips. Priekšlikuma mērķus nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs valsts,

[3] Komisija vēlāk apsvērs iespēju šajā priekšlikumā izklāstītos principus attiecināt uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri likumīgi dzīvo dalībvalstī un uz kuriem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regulu (ES) Nr. 1231/2010 attiecas ES tiesību akti par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu.

reģionālā vai vietējā līmenī. Lai aizsargātu sociālā nodrošinājuma tiesības, kas iegūtas pēc tam, kad attiecīgās personas kā Savienības pilsoņi izmantojuši tiesības uz pārvietošanās brīvību, ir vajadzīga saskaņota pieeja Savienības līmenī. Tas ļaus izvairīties no sadrumstalotības starp dalībvalstīm Savienības tiesību aktu piemērošanā attiecībā uz sociālā nodrošinājuma tiesībām, kas saistītas ar faktiem vai notikumiem, kuri notikuši pirms izstāšanās dienas, un periodiem, kas ir izpildīti pirms izstāšanās dienas, un nevienlīdzīgu attieksmi pret attiecīgajām personām.

- **Proporcionalitāte**

Ierosinātā regula nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu Komisijas ārkārtas rīcības plāna mērķus, jo ar to nodrošina minimālo sociālā nodrošinājuma tiesību aizsardzību personām, kuras pirms izstāšanās dienas izmantojušas tiesības brīvi pārvietoties.

- **Juridiskā instrumenta izvēle**

Piedāvātais instruments ir regula. Citi līdzekļi (piemēram, paziņojums vai citi juridiski nesaistoši instrumenti) nenodrošinātu vajadzīgo juridiskās noteiktības līmeni.

3. *EX POST* NOVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

Šis priekšlikums ir pieņemts saistībā ar ārkārtas pasākumiem, kas vajadzīgi, lai mazinātu risku, ko rada Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības bez izstāšanās līguma.

Šāds līgums nav noslēgts, tāpēc Eiropas Komisija analizēja tā sekas. Pēc tam, kad Komisija bija sākotnēji aicinājusi dalībvalstis rīkoties, tā secināja, ka, lai aizsargātu attiecīgo personu sociālā nodrošinājuma tiesības saistībā ar faktiem vai notikumiem, kas notikuši pirms izstāšanās dienas, un periodiem, kas izpildīti pirms izstāšanās dienas, ir vajadzīgs šis priekšlikums.

Komisija ar dalībvalstīm ir apspriedusi nepieciešamību šādā situācijā veikt ārkārtas pasākumus un nozariskus, juridiskus un administratīvus sagatavošanās pasākumus. Šajā nolūkā 2018. gada 27. novembrī un 12. decembrī, un 2019. gada 16. janvārī notika Padomes 50. panta darba grupas sanāksmes un 2018. gada 20. decembrī tika organizēts īpašs tehnisko ekspertu seminārs par sociālā nodrošinājuma koordinēšanu.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Priekšlikums neietekmē Savienības budžetu. Tā mērķis ir aizsargāt attiecīgo personu sociālā nodrošinājuma tiesības, tostarp to ienākumus, kas gūti no sociālā nodrošinājuma tiesībām, un dalībvalstu finanses.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzīšanas, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Nav.

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

Priekšlikuma mērķis ir nodrošināt, lai personas, kuras kā Savienības pilsoņi ir izmantojušas tiesības uz pārvietošanās brīvību pirms izstāšanās dienas, saglabā savas sociālā nodrošinājuma tiesības, kas saistītas ar faktiem vai notikumiem, kas notikuši pirms izstāšanās dienas, un periodiem, kas ir izpildīti pirms izstāšanās dienas. Minētās tiesības būtu jāsaglabā arī citām attiecīgām personām, kuras ir situācijās, kurās iesaistīta Apvienotā Karaliste pirms izstāšanās

dienas, un uz kurām citkārt attiektos Regula (EK) Nr. 883/2004 un Regula (EK) Nr. 987/2009: bezvalstniekiem, bēgļiem, kā arī visu iepriekšminēto kategoriju ģimenes locekļiem un apgādnieku zaudējušām personām.

1. pantā precizēts, ka šajā regulā piemēro Regulas (EK) Nr. 883/2004 1. pantā un Regulas (EK) Nr. 987/2009 1. pantā noteiktās definīcijas.

2. pantā noteikts ierosinātās regulas aptverto personu loks. Regulu piemēro: personām (Savienības vai Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, bezvalstniekiem un bēgļiem), uz kurām attiecas vai ir attiekušies Savienības sociālā nodrošinājuma koordinēšanas noteikumi un kuri ir vai ir bijuši situācijās, kurās iesaistīta Apvienotā Karaliste, kamēr tā bija Savienības dalībvalsts, kā arī to ģimenes locekļiem un apgādnieku zaudējušām personām.

3. pantā noteikta ierosinātās regulas materiālā darbības joma, norādot, ka tā attieksies uz visām Regulas (EK) Nr. 883/2004 3. pantā minētajām sociālā nodrošinājuma jomām.

4. pantā paredzēta vienlīdzīga attieksme pret personām, uz kurām attiecas ierosinātā regula.

5. pantā noteikts, ka Regulā (EK) Nr. 883/2004 paredzētos pielīdzināšanas un summēšanas principus turpinās Savienībā piemērot attiecībā uz visiem pieprasījumiem, kas saistīti ar faktiem un notikumiem, kuri notikuši pirms izstāšanās dienas, un periodiem, kas ir izpildīti pirms izstāšanās dienas.

6. pantā ir noteikta ierosinātās regulas spēkā stāšanās un piemērošanas sākumdiena.

2019/0019 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA

par ārkārtas pasākumu noteikšanu sociālā nodrošinājuma koordinācijas jomā pēc Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības

(Dokuments attiecas uz EEZ un Šveici)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 48. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

(1) 2017. gada 29. martā Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste ("Apvienotā Karaliste") uz Līguma par Eiropas Savienību 50. panta pamata iesniedza paziņojumu par nodomu no Savienības izstāties. No dienas, kad stājas spēkā izstāšanās līgums, vai, ja tas nenotiek, pēc diviem gadiem no minētā paziņojuma, tas ir, no 2019. gada 30. marta, Apvienotajai Karalistei Līgumus vairs nepiemēros, ja vien Eiropadome, vienojoties ar Apvienoto Karalisti, vienprātīgi nenolems šo laikposmu pagarināt.

(2) Ja izstāšanās līgums nav noslēgts vai ja divu gadu laikposms pēc Apvienotās Karalistes paziņojuma par savu nodomu izstāties no Savienības nav pagarināts, 2019. gada 30. martā Savienības noteikumi par sociālā nodrošinājuma koordināciju, kas paredzēti Regulā (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu[4], un Regulā (EK) Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu[5], arī vairs nebūs piemērojami Apvienotajai Karalistei un Apvienotajā Karalistē.

(3) Līdz ar to personas, kuras pirms Apvienotās Karalistes izstāšanās dienas no Savienības kā Savienības pilsoņi ir likumīgi izmantojušas Līguma 45. un 49. pantā noteiktās tiesības uz pārvietošanās brīvību, vairs nevar paļauties uz šiem noteikumiem attiecībā uz to sociālā nodrošinājuma tiesībām, kuru pamatā ir fakti un notikumi, kas notikuši pirms izstāšanās dienas, un apdrošināšanas, pašnodarbinātības, nodarbinātības vai dzīvesvietas periodi, kas izpildīti pirms izstāšanās dienas, un kuros iesaistīta Apvienotā Karaliste. Tas skars arī bezvalstniekus un bēgļus, uz kuriem attiecas vai ir

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regula (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 166, 30.4.2004., 1. lpp.).

[5] Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Regula (EK) Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 284, 30.10.2009., 1. lpp.).

attiekušies vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti un kuri ir vai ir bijuši situācijās, kurās iesaistīta Apvienotā Karaliste, kā arī visu šo kategoriju ģimenes locekļus un apgādnieku zaudējušās personas.

(4) Lai sasniegtu mērķi aizsargāt attiecīgo personu sociālā nodrošinājuma tiesības, dalībvalstīm Savienības vienlīdzīgas attieksmes, pielīdzināšanas un summēšanas principus, kas noteikti Regulā (EK) Nr. 883/2004 un Regulā (EK) Nr. 987/2009, kā arī šo regulu noteikumus, kas vajadzīgi, lai īstenotu minētos principus, būtu jāturpina piemērot attiecībā uz aptvertajām personām, faktiem vai notikumiem, kas notikuši pirms izstāšanās dienas, un periodiem, kas izpildīti pirms Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības.

(5) Lai panāktu, ka sociālā nodrošinājuma principi – vienlīdzīga attieksme, pielīdzināšana un summēšana – tiek piemēroti vienoti un vienpusēji, ir nepieciešams ieviest šo ārkārtas pasākumu regulu.

(6) Šī regula būtu jāpiemēro no nākamās dienas pēc tam, kad Līgumi vairs nav piemērojami Apvienotajai Karalistei un Apvienotajā Karalistē, ja vien līdz minētajam datumam nav stājies spēkā izstāšanās līgums, kas noslēgts ar Apvienoto Karalisti,

IR PIEŅĒMUŠI ŠO REGULU.

1. pants

Definīcijas

Šajā regulā piemēro Regulas (EK) Nr. 883/2004 1. pantā un Regulas (EK) Nr. 987/2009 1. pantā noteiktās definīcijas.

2. pants

Personas, uz kurām attiecas regula

Šo regulu piemēro šādām personām:

a) dalībvalsts valstspiederīgie, bezvalstnieki un bēgļi, uz kuriem attiecas vai ir attiekušies vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti un kuri ir vai ir bijuši situācijā, kurā līdz 2019. gada 30. martam ir iesaistīta Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste (“Apvienotā Karaliste”), kā arī viņu ģimenes locekļi un apgādnieku zaudējušās personas;

b) Apvienotās Karalistes valstspiederīgie, uz kuriem līdz 2019. gada 30. martam attiecas vai ir attiekušies vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti, kā arī viņu ģimenes locekļi un apgādnieku zaudējušās personas.

3. pants

Jomas, uz kurām attiecas šī regula

Šī regula attiecas uz visām Regulas (EK) Nr. 883/2004 3. pantā paredzētajām sociālā nodrošinājuma jomām.

4. pants

Vienlīdzīga attieksme

Regulas (EK) Nr. 883/2004 4. pantā minēto vienlīdzīgas attieksmes principu piemēro šīs regulas 2. pantā minētajām personām attiecībā uz faktiem vai notikumiem, kas Apvienotajā Karalistē notikuši pirms 2019. gada 30. marta.

5. pants

Pielīdzināšana un summēšana

1. Regulas (EK) Nr. 883/2004 5. pantā paredzēto pielīdzināšanas principu piemēro attiecībā uz pabalstiem un ieņēmumiem, kā arī faktiem vai notikumiem, kas Apvienotajā Karalistē notikuši pirms 2019. gada 30. marta.

2. Regulas (EK) Nr. 883/2004 6. pantā paredzēto summēšanas principu piemēro attiecībā uz apdrošināšanas, nodarbinātības, pašnodarbinātības vai dzīvesvietas periodiem Apvienotajā Karalistē pirms 2019. gada 30. marta.

3. Piemēro visus citus Regulas (EK) Nr. 883/2004 un Regulas (EK) Nr. 987/2009 noteikumus, kas vajadzīgi, lai īstenotu šā panta 1. un 2. punktā noteiktos principus.

6. pants

Stāšanās spēkā

Šī regula stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

To piemēro no nākamās dienas pēc tam, kad saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 50. panta 3. punktu Līgumi vairs nav piemērojami Apvienotajai Karalistei un Apvienotajā Karalistē.

Tomēr šo regulu nepiemēro, ja līdz minētajam datumam ir stājies spēkā izstāšanās līgums, kas noslēgts ar Apvienoto Karalisti saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 50. panta 2. punktu.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē,

Eiropas Parlamenta vārdā –	*Padomes vārdā –*
priekšsēdētājs	*priekšsēdētājs*